2912
శ్రీకాకుళం

భార్యా భర్తలు

ఆ రోజు సరళకు తొమ్మిదిన్నరకు తెల్లవారింది. హృదయము శ్మశానవాటికలా వుంది. కళ్ళు తేలిపోతున్నయ్. శరీరం వున్నట్లే లేదు. మంచంలోనే కూర్చుని, అటూ ఇటూ చూచింది. కిటికీలోనుంచి పూలరెమ్మ కనిపిస్తూ వుంది. గాలికి పువ్వులు స్త్రీముంగురులు చెదిరిపోయినట్లు చెదిరిపోతున్నయ్. సరళ హృదయంలో ఆవేదన పుట్టింది. ఆవేదనకు కారణం తెలిసినట్టే వుండి తెలియటం లేదు.

ఏమిటది ?

సరళ తన అయోమయాన్ని భరించలేకపోయింది. కళ్ళు మూసుకొని ఆలోచించింది. కెరటాల్లాగా వొకసంగతి, తర్వాత మరోసంగతి, తర్వాత మరోసంగతి జ్ఞాపకం వచ్చింది— రాత్రి తాను మూడుగంటల వరకూ నిద్రపోలేదు. రాత్రంతా ఏడుస్తూనేవుంది. ఎందుకు? నిన్న మధ్యాహ్నం వచ్చినవుత్తరం జ్ఞాపకం వచ్చింది. ఆవుత్తరం ఆ! ... ఆ!!

గబుక్కున మంచంమీదనుంచి లేచింది. గబగబా డ్రాయరు దగ్గరకు వెళ్ళింది. దానిమీదవున్న వుత్తరాన్ని చటుక్కున తీసుకుంది. ముక్కలు ముక్కలుగా చించివేసింది. నెమ్మదిగావచ్చి మంచంమీద కూర్చుంది. ఏడవాలనిపించింది—ప్రయత్నించింది. ఎడుపు రాలా! ముంజేతిని చెంపకు ఆన్చి అలోచించింది. కిటికీలోంచి బరువుగా, వొయ్యారంగా కదిలే పూలరెమ్మని చూస్తూ ఆలోచించింది. జరిగిపోయిన తన నాలుగు సంవత్సరాల జీవితం లేచిన అలలగా వొక్కసారి కనిపించింది.

2

మొదట్లో ఆమె ప్రసాద్‌ని వొక మీటింగులో చూచింది. అతని వుపన్యాసం ఆమెను ఆకర్షించింది. ఉపన్యాసం అంటే అచ్చుగా వుపన్యాసం కాదు. అతని వాక్చాతుర్యం, ఆత్మ విశ్వాసం, తళుకుతళుకుమ మెరిసే నేత్రాలూ, విశాలవక్షం— ఆమెను ఆకర్షించాయి. ఇంకేం! ఉపన్యాసకుణ్ణి ప్రేమించింది. మొదట్లో అతడు అంగీకరించలేదు. తర్వాత నమ్మలేదు.

"నేను బీదవాణ్ణి..." అన్నాడు.

"నాకు మన ఇద్దరికీ అక్కర్లేనంత ధనంవుంది." అని ఆమె జవాబు చెప్పింది.

అతడు అంగీకరించాడు.

వివాహం వైభవంగా జరిగింది. ప్రసాద్ స్నేహితులు కొందరువచ్చి, ఆశీర్వదించి పోయారు. వాళ్లు బందిపోటు దొంగల్లాగా కనిపించారు సరళకు. ఆమెకు కష్టం వేసింది.

వివాహం జరిగింతరువాత రెండు సంవత్సరాలు మధురంగా, సుఖస్వప్నంగా, గడిచిపోయినై. ప్రసాద్ ఆమెను విడిచి ఒక్క క్షణంకూడా వుండేవాడు కాదు. జీవితంలో ఆమెకు చీరా, జాకెట్టూ ఎంత అవసరమో ప్రసాదు అంత అవసరంగా కనిపించేవాడు. అతనుకూడా ఆలాగే ప్రవర్తించాడు.

మధ్య మధ్య అతనికి ఎక్కడనుంచో వుత్తరాలు వస్తుండేవి. అతడు చదివి చీకాకు పడేవాడు.

"ఏమిటండీ ?" అని సరళ ప్రశ్న.

"బయటి ప్రపంచం." అంతే జవాబు.

కాని, రోజులుగడిచినకొద్దీ ఆ వుత్తరాలు చదవటం మానేశాడు. ఇక ఆ వుత్తరాలు రావటం మానుకున్నయ్.

ఈవిధంగా మూడు సంవత్సరాలు వొక వెన్నెలారాత్రిలా వొక ప్రేమ గీతంలా, వొక వనవిహారంలా గడిచిపోయినై!

తరువాత పరిస్థితులు మారిపోయినయ్!

ఒకరోజు ప్రసాద్ చాలా చీకటిపడి ఇంటికివచ్చాడు. సరళ అడిగింది. "ఎక్కడికి వెళ్ళారు?" "బయటి ప్రపంచం" అని జవాబుచెప్పి, గదిలోకి వెళ్ళి గడియవేసుకొని పండుకున్నాడు. అప్పటినుంచీ ఎక్కడికో వెళ్తుండేవాడు. ఎప్పుడో వస్తుండే వాడు. క్రమేణా అతని స్నేహితులు ఇంటికి రావటంసాగించారు. సరళ లేనట్టే ప్రవర్తించేవారు. మాట్లాడుకునేవారు, పోట్లాడుకునేవారు. ఎక్కడపడితే అక్కడ తుపుకు తుపుకున వూసే వారు. బురదకాళ్ళతో సిగరెట్లు తిరిగినట్లు తిరిగేవారు. ఇల్లంతా సారాయి దుకాణం చేశారు.

సరళ ప్రసాద్‌కి చెప్పింది—

"ఇదేమీ బాగాలేదు."

"ఏది ?"

"నీ స్నేహితులు."

"వారు బాగుంటారని నేనెప్పుడు జెప్పాను ?"

"ప్రవర్తన"

"తిండిలేనివాళ్ళ ప్రవర్తన అంతకంటే ఏం బాంగుంటుంది?"

అంతే! తెల్లవారిలేచి చూచేటప్పటికి ప్రసాద్ ఇంట్లోలేడు. ఎక్కడ వెదికినా కనిపించలేదు.

నెలరోజులు గడిచింతర్వాత కలకత్తానుంచి సరళకు ఆక స్మాత్తుగా ఉత్తరం వచ్చింది.

"నేను వివాహం చేసుకున్నాను.
నీ సంగతి నీ ఇష్టం—"

—ప్రసాద్

3

ఇవన్నీ జ్ఞాపకంచేసుకొని సరళ కోపంతో, ఈర్ష్యతో వాణికి పోయింది. మంచంమీదనుంచి లేచింది. దాసీనిపిలిచింది. పెట్టె బేడా సర్దమంది. డబ్బుతీసుకుంది. కలకత్తా ప్రయాణం కట్టింది.

రైల్లో ఆమెకు చాలా అనుభవాలు కలిగినయి. ఆ అనుభవాలతో ఆమె కలవరపడింది. చికాకు పడింది. అంత మంది జనాన్ని చూచేటప్పటికి తన ఒంటరితనం భయంకరంగా కనిపించింది. కిటికీలోంచి బయటకు చూచి, నలక పడ్డట్టు నటించి కన్నీరు తుడుచుకుంది.

అయిదు సంవత్సరాల పిల్లవాడు ఆమె చెంగు పట్టుకొని లాగాడు. ఆమె చలించింది. ఆ పిల్లవాడు బోసినవ్వు నవ్వాడు. ఆమె మాతృ హృదయం ఆక్రోశించింది. ఆనందంతో ఆమె శరీరం పుప్పొంగింది. బుజ్జగించ బోయింది—చేతకాలేదు. పలకరించబోయింది—చేతగా లేదు. ఎత్తుకోబోయింది-చేతగాలేదు. పైగా పిల్లవాడు ఏడ్చాడు. తల్లి దగ్గరకు తీసి ఓదార్చింది. క్షణంలో తల్లివొళ్ళో కూర్చొని కిలకిలా నవ్వుతున్నాడు.

సరళకు కంపరం పుట్టింది. తనమీద తనకే కోపంవచ్చింది. అసహ్యం కలిగింది. దాంతో ప్రసాద్ కావాలనేకోర్కె, ఆశా తృష్ణా ఎక్కువయినై. "ప్రసాద్ నావాడు, మధ్య ఇదెవ్వతె?" అనుకుంది.

రైలు వికటధ్వని చేసింది.

4

కలకత్తాలో దిగి కారువాడికి ప్రసాద్ ఎడ్రస్ ఇచ్చి పోనివ్వమంది. వాడు అనేక బజార్లు తిప్పితిప్పి, ఒక యింటిదగ్గరకు చేర్చాడు. ఆ ఇల్లు తాళం వేసివుంది. ఆ యింటి యజమాన్ని పిలిపించి సరళ ప్రసాద్‌నుగురించి అడిగింది. అతడు ప్రసాద్ నిన్నే ఇల్లు ఖాళీచేశాడనీ, దగ్గర్లో ఒక చిన్న గ్రామంలో వుంటున్నాడనీ చెప్పాడు. ఎడ్రస్ తీసుకొని సరళ ఆ గ్రామం బయలుదేరింది.

5

అది కూలీలపల్లె. పక్కనున్న యంత్రశాలలో పగలల్లా చాకిరీ చేసి పొట్టపోసుకుంటూ వుంటారు కూలీలు. సరళ తిరిగి తిరిగి ఆ వూరు జేరుకుంది. దారేపోయే వొక ముసలివాణ్ణి పిలిచి,

"వా రెక్కడుంటున్నారు?" అని ప్రశ్నించింది.

"ఎవ్వరు?" ముసలివా డాశ్చర్యంగా అడిగాడు.

పేరు చెప్పటానికి సిగ్గువేసింది. కాని, ఏం చేస్తుంది?

"ప్రసాద్‌గారు"

"ప్రసాద్‌గారా? ఏ ప్రసాద్‌గారు?" అతడు ఆలోచిస్తూ అడిగాడు.

సరళ ప్రసాద్‌ని వర్ణించి చెప్పింది. ముసలివాని నేత్రాలు ఆనందంతో నిండినై.

"ఓ! బాబుగారా? తెలియకేం?...రండి..." అని దారి తీశాడు.

"మీా రెవరమ్మా?"

సరళకు ఏమీా తోచలేదు. కొంచెంసేపు నసికి, "స్నేహితురాల్ని" అని చెప్పింది.

"ఆయన చాలా మంచివాడు. మేమందరం ఆయన్ని తండ్రి లాగా చూచుకుంటాం." అని ముసలివాడు ఏమేమో చెప్తున్నాడు. ఆమెకు ఇవన్నీ పట్టలేదు. "ఆయన భార్యకూడా ఇక్కడే వుందా?" అని అడిగింది.

"ఎవ్వరు?"... అమ్మగారా... ఇక్కడే వున్నారు. ఇద్దరూ కలిసే పనిచేస్తున్నారు—బహు చక్కని దాంపత్యం..." సరళ హృదయం దడదడకొట్టుకుంది. ముసలివాడు ఒక గుడిసెముందు ఆగాడు.

"ఇదే?" అని ముందున్న గుడిసె చూపించాడు.

"ఏది?" ఆశ్చర్యంగా అడిగింది సరళ.

"ఇదేనమ్మా... రండి." అని గుడిసెలోపలికి తీసుకొని వెళ్లాడు.

ఆమె వొక్కక్షణం ఆ లోగిలి పరిశీలించి చూచింది. ఆ గుడిసె తడికెతో రెండుగా భాగించబడింది. ఒక భాగంలో వంట, రెండో భాగంలో రెండు మంచాలున్నాయి. ఒకమూల డ్రాయరూ, దానిమీద కొన్ని పుస్తకాలూ, కొన్ని కాగితాల కట్టలూ, ఒక టైప్‌రైటరూ, దండెంమీద బట్టలూ వున్నాయి. ముసలివాడు, "మీరుకూర్చోండి. నేను వెళ్ళి చెబుతాను." అని చెప్పి వెళ్ళిపోయాడు.

సరళ గబగబా దండెం దగ్గరకు వెళ్ళి చూచింది. సాదాచీరె, జాకెట్టూ వున్నాయి. "ఇవేనా అతనిభార్య కట్టుకునేవి?" అని మూతివిరిచింది. ఆక్షణం ఆమెకు కొంచెం సంతోషం కలిగింది— "ఈ గుడిసెలో ఎందుకున్నాడు? ఇక్కడ ఏ అమృత కలశా లున్నాయి?" అని ఆలోచించింది.

బయట అడుగులధ్వని వినిపించింది. సరళకు భయంవేసింది. మెదలకుండాతలవంచుకొని,మనస్సు చిక్కబట్టుకొనికూర్చుంది. ఆరాటం ఎక్కువయింది.

తలుపుతీసుకొని ప్రసాద్ ప్రవేశించాడు. ఆమెను చూచి, "ఓ—మీరా—" అని ఒక్క క్షణం ఆగిపోయాడు. అతని నోటినుంచి వచ్చిన 'మీరా' అనేమాట ఆమె హృదయాన్ని దూసుకుపోయింది. ప్రసాద్ నెమ్మదిగా వెళ్ళి డ్రాయరుదగ్గర కూర్చున్నాడు.

ఆమె తలెత్తి చూచింది. చూపులు తిప్పుకోలేకపోయింది. "ఎంత మారిపోయాడు! ఎంతలో ఎంతచిక్కిపోయాడు!!"— సరళకు జాలివేసింది. బుజ్జగించి, లాలించి, తల నిమురుతూ ముద్దు పెట్టుకుందాం అనిపించింది.

ఇంతలో ఒకస్త్రీ తలుపు తీసుకొని ప్రవేశించింది. కత్తెర గిరజాలూ, బూట్సులూ, కళ్ళకుజోడూ, చంకలో ఫైలూ— ఈమేనా ఆయనభార్య! నమ్మలేక సరళ ప్రసాద్ వంక చూచింది. అతడు గ్రహించి, ఆమెకు ఎదురుగా వెళ్ళి సరళకు పరిచయం చేశాడు.

"ఈమె ... ఈమె ... నాభార్య హేమ"

సరళకు అయోమయం అయిపోయింది. గుండెలు దడదడ కొట్టుకొన్నాయి. కాని, ఆమెకుకోపంరాలేదు. ఏడుపూరాలేదు. నవ్వూరాలేదు. "ఈమె...ఈమె" అని సిగ్గుతో గొణిగింది. అలాగే ఆమెను చూస్తూ ఉండి పోయింది. ప్రసాద్ అందుకున్నాడు—"ఈమె..." అని సరళను చూపి హేమకు పరిచయం చెయ్యటానికి ప్రయత్నించాడు. ఏంచెప్పాలో తోచక

కొంచెంసేపు నసికి, చివ్వరికి "నాభార్య సరళ" అన్నాడు.

ఇలా జరుగుతుందని ముందు తెలిస్తే సరళ ఆత్మహత్య చేసు కొనేది. ఆమెలో హిందూ పాతివ్రత్య లక్షణాలు మెండుగా వున్నాయి. కాని, ఇప్పు డేమీ బాధ వెయ్యలేదు. ఎందుకు బాధవెయ్యలేదో ఆమెకు అర్థం కాలేదు. మరో స్త్రీని తీసు కొచ్చి, "నాభార్య" అని తనముందే ప్రసాదు చెపితే తా నెలా సహించిందో తనకే అర్థం కాలేదు. అలాగే ఇద్దర్నీ చూస్తూ ఊరుకుంది.

హేమలో ఏమీ మార్పులేదు. ఒక స్నేహిరాల్ని పలక రించినట్టే పలకరించింది. "కూర్చోండి. చాలా ఆలసిపోయినట్లు న్నారు. టీ తెస్తాను." అని లోపలికిపోయి టీ తెచ్చి యిచ్చింది.

సరళ తలెత్తకుండా టీ త్రాగుతూ వుంది. ప్రసాద్ తలెత్త కుండా ఏదో గీకుతూ వున్నాడు. హేమ వాళ్ళిద్దర్నీ పసిపిల్లల్ని చూచినట్లు చూస్తూ నిలబడివుంది. ఆచూపుల్తో సరళ కుంగి పోయింది. తప్పుచేసిన పసిపిల్లలాగా అయిపోయింది. ఇక్కడకు రావటమే తప్పనుకుంది. ప్రసాద్‌ని ప్రేమించటమే తప్పను కుంది. అసలు తానీప్రపంచంలో పుట్టటమే ఒక పెద్ద తప్పను కుంది.

"స్నానం చేస్తారా," అని హేమ, చోటు చూపుతూ జాలిగా అడిగింది. సరళ ఆచోటు చూచింది. రెండు తడికెలు అడ్డం పెట్టారు. శరీరం గగుర్పొడిచింది. ప్రసాదుని చూచింది. ఆత డేదో గీకుతూనే వున్నాడు.

"నేను చెయ్యను" అని నెమ్మదిగా చెప్పింది.

"నేను చేసివస్తాను. క్షణంలో చేసివస్తాను" అని చెప్పి

వెళ్ళింది హేమ. నిజంగానే క్షణంలో ముగించి వచ్చింది. ఈ సారి సరాసరి ప్రసాద్ దగ్గరకు వెళ్ళింది.

"నీ వుపన్యాసం ఏది? టైపుచేసి పంపించాలి." అని అడిగింది.

"డ్రాయర్లోవుంది" ముక్తసరిగా చెప్పాడు.

ఆమె డ్రాయరుతీసి, ఒక కాగితాల కట్టతీసి టైపుచెయ్యటం మొదలుపెట్టింది. ప్రసాదు గీకుతూనేవున్నాడు. సరళ తనకు అర్థంకాని అయోమయ ప్రపంచంలో పడిపోయి, ఉక్కిరి బిక్కిరి అయిపోతూవుంది. అక్కడ వుండలేదు. అక్కడనుంచి ఎలా వెళ్ళిపోవాలో తెలియటంలేదు.

టైపుమోత ఆగిపోయింది, హేమ ప్రసాదుని ప్రశ్నించింది:

"ఇవ్వాళ సోషలిజాన్ని గురించి ఉపన్యసిస్తావనుకున్నాను."

అతడు గీకుతూనే చెప్పాడు. "ఫాసిజం మన దేశాన్ని ఆవరించింది. ఇటు జపాను అస్సాం దాకా వచ్చింది. అటు జర్మనీ టర్కీదాకా వచ్చింది. ఇప్పుడు ఫాసిజానికి వ్యతిరేకంగా బలాన్ని పోగుచెయ్యాలి."

"వ్యతిరేకంగా పోరాట్టానికికూడా ఒక ఆదర్శం వుండాలి, అది సోషలిజం అవ్వాలి." అని కళ్ళజోడు సవరించుకుంటూ అంది హేమ.

"అవును. అది కార్మికుల ఆదర్శం. అది వారికి ఉత్సాహాన్నిస్తుంది. కాని, ఫాసిజానికి వ్యతిరేకంగా ఒక్క కార్మికులేకాదు. ఇప్పుడు మనదేశం వున్న పరిస్థితుల్లో మరికొన్ని వర్గాలుకూడా పోరాడుతాయి. ఇప్పుడు ఇంగ్లండు తనదేశాన్నుంచి మనదేశానికి సైన్యాన్ని పంపే స్థితిలో లేదు. ఇక మన దేశాన్ని

రక్షించుకోవాలంటే, మన దేశంలోనే సైన్యాన్ని తయారు చెయ్యాలి. మన దేశంలోనే పరిశ్రమలు నెలకొల్పి వృద్ధిచేసుకోవాలి. ఈ విధంగా పరిశ్రమల్ని నెలకొల్పటం కొంతమంది కాపిటలిస్టులకు లాభం. కనుక వారుకూడా ఫాసిజానికి వ్యతిరేకంగా పోరాట్టానికి సిద్ధపడతారు. అలాంటివాళ్ళని మనం ఈ పరిస్థితుల్లో బెదరగొట్టగూడదు. మనం అందరం కలిస్తేగాని ఫాసిజాన్ని అరికట్టలేం. ఎవ్వర్ని ఎంతవరకు వాడుకోవాలో అంతవరకు వాడుకోవటం విప్లవకారుల ప్రధమ కర్తవ్యం." అని జవాబు చెప్పాడు.

ఆమె తలూపి మళ్ళీ టైపు ప్రారంభించింది. ప్రసాదు తల వొంచుకొని మళ్ళీ గీకటం ప్రారంభించాడు.

అప్పటికి సరళకు కొంచెం ధైర్యం వచ్చింది. వాళ్ళిద్దర్నీ చూస్తూ కూర్చుంది. అప్పుడప్పుడే ఆమె కేదో కొత్తవిషయం అర్థమౌతూన్నట్లు కనిపించింది.

6

చీకటి పడింతర్వాత హోటల్‌నుంచి టిఫెన్‌కారియర్‌తో భోజనం వచ్చింది. ముగ్గురూ కూర్చుని తిన్నారు. భోజనం అయింతరువాత హేమ మరోమంచం తెచ్చి, ప్రసాద్‌మంచానికీ తన మంచానికీ మధ్యవేసి సరళను పండుకోమని కోరింది. సరళకు సిగ్గేసింది. అలిగి మారాం చెయ్యాలనిపించింది. చివ్వరికి అంగీకరించింది. ముగ్గురూ పడుకున్నారు. ప్రసాదూ హేమా ఎవేవో రాజకీయాలనుగురించి ముచ్చటించుకుంటూనేవున్నారు. సరళకుమాత్రం రెండు అగ్నిపర్వతాలమధ్య పడుకున్నట్లుంది. తపనపుట్టింది. వాళ్ళేదో "ఇంపీరియలిజం" "ఫేసిజం" అనుకుం

టున్నారు. ఆమె కేమీ అర్థం కావటంలేదు. ఎవ్వరూ పెదవి
పాటు ఆమెకూడా నిద్రపోకుండా మేలుకొం.

తెల్లవారి లేచి వాళ్ళు మరో వుపన జనమంతా లేచి
హేమ వచ్చి అడిగింది "మీరుకూడారండి'' వారంతా భ క్తితో

"వస్తా అంది'' సరళ. నిజం చెప్పాలంఅని గుసగుసలాడు
గిందో తానేమి చెప్పిందో తనకే తెలియదు లు. ఆ పనిలో
బయలుదేరింది.

ఆ మీటింగులో ప్రసాద్‌కోసం అనేకమ క్రొంతదూరం
నిరీక్షిస్తున్నారు. వాళ్ళంతా ప్రసాద్ కనుపించ
ధ్వానాలూ, కరతాళధ్వనులూ చేసి పుష్పమాలల
ఆ కార్మిక జనాన్ని, వారి వుత్సాహాన్ని, వుద్రేకంగా, ఆశ్చ
సరళకూడా ఆత్మవిశ్వాసం కలిగింది. కదలకుండు_"నీతో
కుండా కూర్చుని ప్రసాద్ వుపన్యాసం సాంతంగా వి చానని
అతనికళ్ళు తళతళ లాడినపుడల్లా ఆమె గుండె దడదడ సమ
ఆ కార్మికజనం అతని వాక్యవాక్యానికీ, మాటమాటకీ వు లేక
పోవటం చూస్తే ఆమెకూడా ఆనందం కలిగింది. వాళ్ళక్కి
ల్లోని కాంతినీ, వుత్సాహాన్ని, వుద్రేకాన్ని చూచి వుప్పొం
పోయింది. "నీళ్ళైనా అప్పుడు నాకు బందిపోటు దొంగల్లాగ
కనిపించింది ?" అని నొచ్చుకుంది.

అప్పుడామెకు అర్థమయింది ఆమె ప్రసాద్ మనస్సుని ఎంత
కష్టపెట్టిందీ అప్పుడు తెలుసుకుంది. అతడు తన్ను విడిచిపెట్టి
హేమను ఎందుకు వివాహం చేసుకున్నాడో అప్పుడు గ్రహించి
ఒక్కనిట్టూర్పు విడిచింది. ఆమె కోర్కెలూ, ఆశలూ కెరటా
ల్లాగా విరిగిపోయినై. కాని వాటిస్థానే—

7

రక్షించుకోవాల

చెయ్యాలి. మ ...యింది. ముగ్గురూ ఇంటికి తిరిగివచ్చారు.
కోవాలి. ఈ వి ...చెయ్యటం మొదలుపెట్టింది. ప్రసాద్ ఏదో
కాపిటలిస్టులకు ...ట్టాడు. కాని, సరళమాత్రం వాళ్ళిద్దర్నీ
కంగా పోరాట ...డు. హేమదగ్గరకు వెళ్ళింది. ఆమె ఏమిటైపు
ఈ పరిస్థితుల్లో ...ంది. హేమ సరళను సానందంగా చూచింది.
గాని ఫాసిజా ...ి. సరళ మాతృదేవిలాగు ఆనందించింది. ఆమె
కోవాలో అం ...ంది. ఇదంతా చూచి ప్రసాద్ మరింత తొందర
కర్తవ్యం." అ ...గీకటం మొదలుపెట్టాడు. సరళ నెమ్మదిగా
ఆమె తల ...కు వచ్చింది. ప్రసాద్ మరింత వేగంగా గీకు
వొంచుకో...

అప్పు... వెళ్తున్నాను" అని చెప్పింది. ప్రసాద్ గీకటం హఠా
చూసూ ...గాపోయింది. ఆమెను అర్థం చేసుకుంటానికి పరిశీలనా
అర్థమ... చూచాడు. సరళ తలవంచుకుంది.

...ప్పుమోత ఆగిపోయింది. "పోనీ ఇక్కడే వుండిపోగూ
...రా..." అంది హేమ.

"వీల్లేదు. నేను వెళ్ళాలి." అని దృఢసంకల్పముతో చెప్పింది సరళ.

"స్టేషన్ మైలుదూరం వుంది, బండి పిలుస్తాను." అన్నాడు ప్రసాద్.

"అక్కర్లేదు. నడుస్తాను...." అన్నది సరళ.

హేమ టైప్‌రైటర్ని వదలి లేచి వచ్చింది. సరళ ఆమెను ప్రేమపూర్వకంగా కౌగలించుకొని, సెలవు తీసుకొని బయలుదేరింది. ప్రసాద్ ఆమెను అనుసరించాడు.

ఇద్దరూ రైలుస్టేషన్ వైపు నడుస్తున్నారు. ఎవ్వరూ పెదవి కదల్చటం లేదు. అలాగే నడిచిపోతున్నారు.

వారు వెల్తుంటే దారిలో వున్న కార్మిక జనమంతా లేచి నిలబడి, నమస్కరిస్తున్నారు. ఎదురుగా వచ్చేవారంతా భక్తితో తొలగిపోతున్నారు. "బాబు" "బాబు" అని గుసగుసలాడు తున్నారు. "ఆ అమ్మాయి స్నేహితురాలు. ఆ పనిలో అమ్మాయే," అని చెప్పుకుంటున్నారు.

వారుమాత్రం అలాగే వెళ్ళిపోతున్నారు. కొంతదూరం వెళ్ళంతరువాత ప్రసాద్ హఠాత్తుగా ఆగి——

"సరళా..." అన్నాడు.

ఆమె ఆగిపోయి వొణికిపోతూ ఆశగా, బాధగా, ఆశ్చ ర్యంగా అతని కన్నుల్లోకి చూచింది. అతడు చెప్పాడు—"నీతో వొక్కమాట చెప్పాలి, నిన్ను నిష్కారణంగా బాధించానని నేను చాలా బాధపడ్డాను. మనస్సు కుదుర్చుకోటానికీ, సమ న్వయం చేసుకోటానికీ ప్రయత్నించాను. కాని, లాభం లేక పోయింది. నీవు గృహలక్ష్మివి. నాకు గృహంలేదు. ఇక లక్ష్మి నేం చేసుకోను——"

ఆమె ఒక్క నిట్టూర్పు విడిచి, ఏమీ మాట్లాడకుండా ముందుకు సాగింది. అతడు అనుసరించాడు. అలాగే స్టేషన్ దాకా నడిచిపోయారు. ఆమె అక్కడ ఆగి ఒక్కసారి ప్రసా దుని తనివితీరా చూచి ఇలా చెప్పింది——"నా కర్థమయింది. మీ ప్రపంచం అర్థమయింది. నా పూర్వ ప్రపంచంకూడా ఇప్పుడే అర్థమౌతుంది. ఇందులో మీరు విచారింప వలసిం దేమీ లేదు. కాని... కాని..." ఆమె కంటినుంచి రెండుకన్నీటి

రక్షించుకోవాల

7

చెయ్యాలి. మన॰యింది. ముగ్గురూ ఇంటికి తిరిగివచ్చారు.
కోవాలి. ఈ విధ చెయ్యటం మొదలుపెట్టింది. ప్రసాద్ ఏదో
కాపిటలిస్టులకు ట్టాడు. కాని, సరళమాత్రం వాళ్ళిద్దర్ని
కంగా పోరాట్టాడు. హేమదగ్గరకు వెళ్ళింది. ఆమె ఏమిటైపు
ఈ పరిస్థితుల్లో ంది. హేమ సరళను సానందంగా చూచింది.
గాని ఫాసిజాన్ని. సరళ మాతృదేవిలాగు ఆనందించింది. ఆమె
కోవాలో అం॰ంది. ఇదంతా చూచి ప్రసాద్ మరింత తొంద
కర్తవ్యం." ఆకటం మొదలుపెట్టాడు. సరళ నెమ్మదిగా
ఆమె తేకు వచ్చింది. ప్రసాద్ మరింత వేగంగా గీకు
వొంచుకో;

అప్పే వెళ్తున్నాను" అనిచెప్పింది. ప్రసాద్ గీకటం హఠా
చూస్తూపోయింది. ఆమెను అర్థం చేసుకుంటానికి పరిశీలనా
అర్థమో చూచాడు. సరళ తలవంచుకుంది.

పుమోత ఆగిపోయింది. "పోనీ ఇక్కడే వుండిపోగూ
డా..." అంది హేమ.

"వీల్లేదు. నేను వెళ్ళాలి."అని దృఢసంకల్పముతో చెప్పింది సరళ.

"స్టేషన్ మైలుదూరం వుంది, బండి పిలుస్తాను." అన్నాడు ప్రసాద్.

"అక్కర్లేదు. నడుస్తాను...." అన్నది సరళ.

హేమ టైప్‌రైటర్ని వదలి లేచి వచ్చింది. సరళ ఆమెను ప్రేమపూర్వకంగా కౌగలించుకొని, సెలవు తీసుకొని బయలు దేరింది. ప్రసాద్ ఆమెను అనుసరించాడు.

ఇద్దరూ రైలుస్టేషన్ వైపు నడుస్తున్నారు. ఎవ్వరూ పెదవి కదల్చటం లేదు. అలాగే నడిచిపోతున్నారు.

వారు వెల్తుంటే దారిలో వున్న కార్మిక జనమంతా లేచి నిలబడి, నమస్కరిస్తున్నారు. ఎదురుగా వచ్చేవారంతా ప్రక్కకి తొలగిపోతున్నారు. "బాబు" "బాబు" అని గుసగుసలాడుతున్నారు. "ఆ అమ్మాయి స్నేహితురాలు. ఆ పనిలో అమ్మాయే," అని చెప్పుకుంటున్నారు.

వారుమాత్రం అలాగే వెళ్ళిపోతున్నారు. కొంతదూరం వెళ్ళింతరువాత ప్రసాద్ హఠాత్తుగా ఆగి—

"సరళా..." అన్నాడు.

ఆమె ఆగిపోయి వొణికిపోతూ ఆశగా, బాధగా, ఆశ్చర్యంగా అతని కన్నుల్లోకి చూచింది. అతడు చెప్పాడు—"నీతో ఒక్కమాట చెప్పాలి, నిన్ను నిష్కారణంగా బాధించానని నేను చాలా బాధపడ్డాను. మనస్సు కుదుర్చుకోటానికీ, సమన్వయం చేసుకోటానికీ ప్రయత్నించాను. కాని, లాభం లేకపోయింది. నీవు గృహలక్ష్మివి. నాకు గృహం లేదు. ఇక లక్ష్మినేం చేసుకోను—"

ఆమె ఒక్క నిట్టూర్పు విడిచి, ఏమీ మాట్లాడకుండా ముందుకు సాగింది. అతడు అనుసరించాడు. అలాగే స్టేషన్ దాకా నడిచిపోయారు. ఆమె అక్కడ ఆగి ఒక్కసారి ప్రసాదుని తనివితీరా చూచి ఇలా చెప్పింది—"నా కర్థమయింది. మీ ప్రపంచం అర్థమయింది. నా పూర్వ ప్రపంచంకూడా ఇప్పుడే అర్థమౌతుంది. ఇందులో మీరు విచారింప వలసిందేమీ లేదు. కాని... కాని..." ఆమె కంటినుంచి రెండుకన్నీటి

బొట్లు రాలినై "నా జీవితం వ్యర్థం, నా ప్రపంచం ముదనష్టం. శవాలుతప్ప మరేవీ అక్కడ బతకలేవు. నేనిప్పుడు తెలుసుకున్నాను. ఆ ప్రపంచంలోకి, ఆ బద్ధకంలోకి, ఆ శవాల్లోకి మిమ్మల్ని రమ్మనను. ఇన్నాళ్ళు మిమ్మల్ని ఆపీ, దింపి, పూరించి వేధించినందుకు క్షమించండి." ప్రసాదు నిశ్చేష్టుడై వింటున్నాడు—సరళగొంతు సవరించుకొని కష్టంగా మళ్ళీ అందుకుంది. "కాని, మిమ్మల్ని ఒక్క కోరిక కోరాలని వుంది. నేను మీపనికి అడ్డంరాను. అందుకనే హేమ వుండమంటే వుండనని అంత గట్టిగా చెప్పాను. నాలో ఒక్కటే కోరిక వుంది. అది తీరితే నా జన్మ తరించినట్లే!"

"ఏమిటి. సరళా!" ఆదుర్దాగా, అనుమానంగా అడిగాడు.

ఆమె తలవంచుకొని కాలి బొటనవేలు కిందరాస్తూ, గాద్గదికంగా అడిగింది—"మీ కెప్పుడైనా...ఏదైనా—సహాయం కావాలిసొస్తే—ఇతరులనుంచి తీసుకునేబదులు, నానుంచే తీసుకోండి—" ఇక ఆపుకోలేకపోయింది. అతని రొమ్ముమీద తల ఆన్చి ఏడ్చింది.

అతడు వులిక్కిపడ్డాడు. సరళ ఈవిధంగా ఇంత సహనంతో ఇంత బాధతో మాట్లాడుతుందని అనుకోలేదు. తానూ రెండు కన్నీటిబొట్లు రాల్చాడు.